

PRZEDMOWA

Każdy jubileusz skłania do refleksji, do podsumowań i do oceny tego, co już za nami, ale i do snucia planów. W przypadku takiej organizacji, jak Związek Sybiraków, jest powód do przedstawienia jego szerokiej działalności na różnych płaszczyznach za trzydziestoletni okres istnienia, nieco trudniej natomiast o prognozowanie przyszłości. Naturalne kurczenie się bazy członkowskiej Stowarzyszenia skłania raczej do poszukiwania takich form działania, które będą skutecznie służyć przypominaniu polskiego segmentu historii zesłań i łagrów, popularyzacji dorobku organizacyjnego Związku Sybiraków oraz utrwalaniu znakami pamięci tragicznych losów jego członków.

Odrodzony Związek istnieje już dłużej niż jego przedwojenny protoplasta. Choć na jego rejestrację przyszło czekać blisko pół wieku – do czasu załamania się komunistycznej dyktatury – choć wielu zesłańców i łagierników nie doczekało tej chwili, to przecież dumą mogą napawać wszystkie te działania, które odrodzone Stowarzyszenie przeprowadziło w okresie minionego trzydziestolecia. A przyszło mu to czynić zupełnie od nowa i siłami ludzi bez doświadczenia w tego typu pracy. Entuzjazm ujętych w ramy organizacyjnie Sybiraków pokonywał jednak wszelkie przeszkody, których w Polsce przecież nie brakowało w trudnej rzeczywistości końca XX w. Aktywiści Związku nie szczędzili czasu, sił, zdrowia i pieniędzy, aby sprostać nowym zadaniom i wyzwaniom. W szczególnym stopniu dotyczy to środowiska łódzkich Sybiraków. Kiedy na początku 1989 r. powołali do życia w Łodzi Oddział Związku Sybiraków, zapewne nie przypuszczali, że po 30 latach będą mogli z dumą mówić o tym, jak wiele już dokonali.

Aktualny bilans ich dorobku organizacyjnego został sporządzony z okazji świętowania jubileuszu Oddziału w 2019 r. Prezentacja jego działalności zajmuje poczesne miejsce w niniejszej publikacji, która składa się z dwóch części. Każda z nich ma walor dokumentacyjny, choć różni się zasadniczo pod względem treści i formy. Pierwsza ma charakter historyczno-informacyjny i została przygotowana głównie na podstawie archiwalnej bazy źródłowej, którą wytworzyło samo Stowarzyszenie (Zarząd Oddziału i koła terenowe). Zdecydowana większość zamieszczonych w tej części opracowań dotyczy działalności zarówno Zarządu Oddziału w Łodzi, jak i kół terenowych, w których realizowano podstawową część zadań statutowych. To tam przecież było najbliżej

do codziennych problemów i potrzeb członków Stowarzyszenia. Poszczególni autorzy z kronikarską dokładnością odnotowali dokonania terenowych środowisk Sybiraków, w czym pomagała im także własna pamięć, jako że najczęściej to właśnie oni byli inicjatorami, wykonawcami i uczestnikami opisywanych wydarzeń. Dzięki temu udało się udokumentować i utrwalić to, co Związek już zdołał zrobić, zarówno bezpośrednio na rzecz swoich członków, jak i szerzej – na zewnątrz, dla społeczności, w których działał, w tym zwłaszcza dla i wśród młodzieży szkolnej. Przypomniano i uhonorowano wiele nazwisk aktywistów – tych, którzy z wielkim oddaniem przyczynili się do rozwoju różnych aspektów działalności Związku, w tym i akcji wspomagania słabszych Sybiraków czy Rodaków na Wschodzie; tych, którzy głosili słowa prawdy o Gołgocie Wschodu, fundowali znaki pamięci i wzmacniali patriotyzm współczesnych Polaków, świadcząc własnymi biografiami o oddaniu Ojczyźnie i o trwaniu w wierze – w tragicznym okresie pobytu na „niehumanitarnej ziemi”.

W tej części znalazły się także wyjątkowe (choć świadomie nieliczne) teksty obrazujące to, czym był pobyt w sowieckich łagrach, jakie przeżycia towarzyszyły zesłańcowi, który po kilkudziesięciu latach powrócił na miejsce, gdzie kiedyś odbywał zsyłkę, jak powikłane były w powojennej Polsce losy rodzin (na jednym przykładzie) osób represjonowanych przez Sowieców.

W drugiej części wydawnictwa zamieszczone są fotografie, które ilustrują wybrane, najważniejsze przedsięwzięcia i uroczystości, jakie zorganizowało lub w których uczestniczyło łódzkie środowisko Sybiraków. Jest to szeroka panorama jego aktywności, śladów jego obecności w życiu społecznym, jego satysfakcji i radości z pracy na rzecz dobra wspólnego.

Niech ta książka będzie podziękowaniem dla wszystkich tych, którzy oddali się bezinteresownej pracy w Związku Sybiraków, niech stanowi trwałe świadectwo ich dokonań, niech ukazuje, jak można pożytecznie przysłużyć się popularyzacji prawdziwej historii i krzewieniu patriotyzmu.

Wyrażamy nadzieję, że każdy Czytelnik znajdzie w tym wydawnictwie coś dla siebie, że będzie ono pomocne w kształceniu i wychowaniu młodego pokolenia, dla którego tematyka losów zesłańców i łagierników jest, na szczęście, tylko odległą historią...

Albin Głowacki
Stanisław Jurkin